

Лайкова К.М.

аспірантка кафедри менеджменту,
Національний університет «Запорізька політехніка»

Kateryna Laikova

National University «Zaporizhzhya Polytechnic»

СУТЬ І ЗМІСТ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

У статті досліджено еволюцію поглядів науковців на суть і зміст розвитку промислового міста. В основу методології дослідження покладено такі наукові методи: системно-структурний, історичний, логічного узагальнення, порівняння, індукції та дедукції – для визначення сутності понять «місто», «розвиток», «промислове місто», «розвиток промислового міста». Провівши дослідження праць вітчизняних та зарубіжних науковців щодо цієї категорії було узагальнено чимало визначень дефініції «місто». Систематизовано критерії, згідно з якими можна визначити місто, а саме: за чисельністю населення, за економіко-географічним положенням, за виконуваними функціями міста, за адміністративно-територіальним поділом. Сформульовано авторське трактування суті та змісту категорії «місто», використовуючи системно-структурний метод, індукції та дедукції.

Ключові слова: місто, розвиток, промислове місто, класифікація.

Постановка проблеми. Нині одне з найважливіших місць в АТУ (адміністративно-територіальний устрій) не тільки України, а й в усьому світі займає «місто», оскільки воно є центром життя людей у всіх його проявах. Міста являються точками скупчення не тільки населення, а й об'єктів різних сфер діяльності (виробничої, економічної, соціальної, екологічної, інноваційно-інвестиційної). В основному всі блага, необхідні для нормальної життєдіяльності людини, зосереджені у місті, тому з кожним роком значення його розвитку зростає. Але незаперечним є той факт, що саме стан і динаміка розвитку міста являються визначним показником якісного проживання в країні. Тому питання вивчення міста являється дуже важливим, оскільки необхідно зрозуміти причини занепаду міст, зробити висновки, як повинно розвиватися сучасне місто, яка його роль у вирішенні важливих економічних, соціальних, культурних питань.

Отже, в сучасних умовах місто розвивається дуже швидко і набуває нових якостей. В умовах цифровізації постійно йде рух і змінюється середовище, тому подальше вивчення природи міста завжди буде актуальне. Також необхідно звернути увагу на розвиток міст, який набуває особливої уваги в наш час, оскільки функціонування міст суттєво впливає на розвиток суспільства, процес відтворення, реалізації життєвих потреб, розвиток науки та на інтелектуальні (творчі) здібності населення. Донині в літературі немає єдиного загальноприйнятого розуміння, суті і змісту розвитку промислового міста. Тому це потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз монографічних, інформаційно-аналітичних джерел свідчить про значну увагу вітчизняних вчених до

питання сутності дефініції «місто». О.С. Корепанов дає таке визначення міста: «населений пункт з переважно компактною забудовою, сталим складом населення, на території якого розташовані промислові і переробні підприємства, підприємства комунального господарства, житловий фонд, який має розвинуту соціальну, комунальну і транспортну інфраструктуру» [1, с. 52]. А.В. Мазурова називає місто інтегральним поняттям, яке об'єднує в собі багато ознак і властивостей, серед них – чисельність населення, щільність заселення, тип зайнятості заселення, спосіб життя [2, с. 36].

Значний внесок у дослідженні теоретичних та практичних засад розвитку міста зробили вчені: З.В. Герасимчук, Т.О. Ніщик, які стверджують, що розвиток – незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів; один із загальних видів зв'язку [10, с. 7].

Зарубіжні вчені також не залишилися осторонь дослідження та налізу цього поняття. С. Morris визначив міста як соціально-політичні механізми, що виробляють людську взаємодію [3, с. 1]. Е. Glaeser наголошував на важливості «пов'язаної творчості», яка робить міста успішними та продуктивними соціальними формаціями [3, с. 1].

Формулювання цілей статті. Метою статті є класифікація та систематизація наукових поглядів щодо суті та змісту розвитку промислового міста.

Виклад основного матеріалу. Місто називають кошиком цивілізації, а тому в класичному розумінні місто – це компактно поселення людей, жителі якого в основному зайняті працею в промисловості, будівництві, сфері обслуговування, управлінні, науці, культурі, освіті, охороні здоров'я й інших галузях народного

господарства, що вимагають концентрації виробничих фондів.

Незважаючи на складні екологічні умови, в яких знаходяться сучасні міста, кількість міського населення поступово збільшується. Так, на тепер половина населення Землі живе в містах, у розвинених країнах – до 80% [5].

Так, у різні часи в різних кутках світу під словом «місто» мали на увазі явище, яке відрізнялося за ознаками та за змістом одне від одного. У науковій літературі запропонована значна кількість різноманітних поглядів щодо визначення суті міста, яка пов'язана з типами населених пунктів та їх ознаками.

Тому, беручи до уваги короткі визначення, можна розкрити певні узагальнені риси міста. Більш сучасні визначення поняття «місто», які надаються вітчизняними та закордонними науковцями, зібрані у таблиці 1.

Спільним між містами у різні епохи є те, що вони постійно розвиваються і цей розвиток може бути екстенсивний або інтенсивний, сталий в економічному або промисловому розумінні. Врешті-решт, розвиток міста веде до якісних змін будь-якого суспільства, а тому може мати як позитивний, так і негативний вплив на систему міста в цілому.

Так, соціально-економічний розвиток міста залежить від характеру управління та рівня використання

ресурсів. А тому основою якісного управління розвитком міста буде: забезпечення потреб жителів, розвитку міської економіки та міського середовища. Для висвітлення даного питання, необхідно з'ясувати сутність категорії «розвиток».

Відповідно до діалектичного розуміння, розвиток – це зміна матеріального та духовного світу, його перехід від старого до нового. Аналіз наукових джерел щодо сутності терміна «розвиток» дає підстави стверджувати, що в наш час не існує єдиного підходу до його розуміння. Саме тому ми звернулись до різних трактувань розвитку, які висвітлено у філософській, економічній літературі. У «Філософському енциклопедичному словнику» подане таке трактування поняття «розвиток» – незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів; один із загальних видів зв'язку [8].

У наукових підходах до трактування сутності поняття «розвиток» залишається неохопленим базис, за рахунок якого відбуваються якісні зміни, причому зміни стійкі. Це означає, що поняття «розвиток» доцільно доповнити ще такими ознаками, як використання та відтворення ресурсів, зважаючи на те, що для переходу від структури однієї якості до структури іншої, кращої якості необхідно забезпечити в системі раціональне використання та відтворення ресурсів [14].

Таблиця 1

Визначення поняття «місто» різними авторами

№ з/п	Автор	Визначення категорії «місто»
1	Топчієв О.Г.	Місто – просторове суспільне утворення, що є осередком масового розселення людей і зосередження їх суспільно корисної діяльності в будь-яких формах, крім одержання первинних продуктів сільськогосподарства як єдиного заняття населення, організоване у постійно діючий господарсько-будівельний комплекс, розрахований на обслуговування побуту і діяльності населення [4].
2	Кравченко О.І.	Місто – це специфічне поселення людей, яке відгороджене від «хаосу» природного простору та природної гармонії сільського життя, передусім завдяки своєрідності своєї структуризації [17].
3	Економічна енциклопедія	Місто – значний населений пункт, який відповідає певним вимогам структури господарського, соціально-культурного комплексу, його благоустрою, кількості населення, його соціального складу. Здебільшого є центрами економічними, адміністративними і культурними у навколишньому районі. Поділяються на три категорії: міста державного, обласного і районного підпорядкування [20].
4	Семенов В.Т.	Місто – це соціальна територіальна спільнота, для якої характерна висока концентрація населення, на відносно невеликому просторі, зайнятого переважно у сфері несільськогосподарського господарства [19, с. 294].
5	Мазурова А.В.	Називає місто інтегральним поняттям, яке об'єднує в собі багато ознак і властивостей, серед них – чисельність населення, щільність заселення, тип зайнятості заселення, спосіб життя [2, с. 36].
6	Словник-довідник	Місто – порівняно велике поселення, що має різноманітні соціально-економічні функції, з високою часткою населення, зайнятого в не аграрних сферах виробничої діяльності. В Україні містом називають поселення, кількість жителів якого перевищує 10 тис. осіб, з-поміж яких не менше ніж дві третини зайняті у несільськогосподарських сферах економіки [18].
7	Попова Ю.М.	Місто – це історично сформований населений пункт, котрий здійснює містоутворюючі та місто-обслуговуючі функції, є динамічною системою, в якій відтворюються економічні, соціальні, політичні, екологічні, демографічні та інші відносини [12].
8	Сіройч З.С.	Місто – це історично сформована, соціально та економічно розрізнена, щільно збудована та просторово сконцентрована поселенська одиниця, що має законодавчо визначений статус і являє собою складну територіальну суспільно-економічну систему [15].
9	Regulski J.	Великий населений пункт, що об'єднує населення, яке зайняте у несільськогосподарській сфері [16].
10	Аверкіна М.Ф.	Місто не є замкнутою системою, а являє собою результат розвитку соціальної, економічної та екологічної систем з самостійними, а подекуди і взаємовиключними цінностями і цілями [9].

Джерело: узагальнено автором за джерелами [4; 17; 20; 19; 2; 18; 12; 15; 16; 9]

У своєму дослідженні М.Ф. Аверкіна говорить про те, що процес розвитку відрізняється певною структурою між системними об'єктами. При цьому одні з цих елементів являються складниками процесу, інші – його умовами [9].

Слід погодитися з тим, що вихідний пункт процесу включає складові частини процесу, які відповідають на питання «Що розвивається?», а результат процесу відповідає на питання «У що розвивається?». Процес розвитку «являє собою якісну зміну в структурі об'єкта», а тому як будь-якій структурі характерно три параметри: кількість її складників, порядок їх розташування один щодо одного, характер залежностей, то розвиток означатиме перехід від структури однієї якості до структури іншої.

При цьому більшість науковців з економічної точки зору розглядають розвиток, як якісну та кількісну зміну у системі. Природа розвитку міста завжди має визначену мету та ціль, а тому цей напрямок розвитку може бути як позитивний (прогрес), так і негативний – регрес (деградація).

Тому для кожної країни розвиток міста має дуже важливе значення, тому що саме в ньому формується соціальний, промисловий, науковий потенціал країни. Промислове місто є населеним пунктом, якому притаманні певні функції та яке спеціалізується на промисловому виробництві.

У процесі розвитку промислових міст, де в соціумі переважав «робітничий клас», дедалі більше зростає прошарок населення, які зайняті у інших сферах життя населення, а саме: сфера освіти, сфера обслуговування, культури, торгівлі тощо. Поступово в містах починають з'являтися архітектурні споруди, банки, супермаркети, відкриваються наукові і освітні організації, навчальні заклади та громадські організації.

Промисловість є однією з найбільших сфер суспільного виробництва країни, на основі якої можна визначити соціально-економічний розвиток країни, спеціалізацію економіки тощо. Сучасне промислове місто являє собою складне багаторівневе середовище, яке може відрізнятися за розмірами, специфікою роботи, кількістю промислових підприємств, різноманіттям промислових галузей (монопромислові та багатопроефільні), віддаленістю чи близькістю до столиць, торгових та культурних центрів. Промислове місто включає декілька чинників які мають вплив на соціокультурну ситуацію, а саме: неоднорідність структури, інтенсивність інформаційного потоку, виробничі процеси, темпи зростання.

Для великого промислового міста (з чисельністю населення від 250 до 1000 млн чол.) характерні: монофункціональність, обмежене число зовнішніх функцій (одна або декілька функцій взаємодоповнюють і підтримують основну); високий рівень промислової спеціалізації і структури зайнятості в економіці міста, який перевищує середній показник в країні; високий рівень диверсифікації структури міської економіки; обмеженість числа основних містоутворюючих під-

приємств, які реалізують промислові функції міста і їх суттєве домінування над іншими підприємствами містоутворюючого сектору; вищі просторові рівні реалізації промислової функції міста (національний і міжнародний); ключова роль у макрорегіональних і національних системах розселення [7, с. 22].

Промисловість України вражає значними обсягами матеріально-технічної бази. До її складу входить чорна металургія, машинобудування, електроенергетика, хімічна та харчова промисловості. Нерівномірність розподілення промислових підприємств на території України обумовлена тим, що більшість територій земельного фонду України відведено під промисловість, а інша значна частина землі, необхідна для усунення наслідків даної діяльності. Територіально, промислове виробництво концентрується в обласних центрах, де переважає важка промисловість, а саме Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Запорізька області. Також сюди можна віднести Київську (включаючи м. Київ), Харківську, Одеську, Львівську області.

Оскільки специфіка роботи більше третини міст України полягає у промисловості, це призводить до значного напруження в усіх інших сферах життєдіяльності населення. Тому до основних проблем розвитку промислових міст належать:

- недостатній рівень фінансування з державного бюджету, що призводить до низького рівня соціального розвитку;
- низький рівень розвитку всіх сфер життя населення (сфери соціальних послуг, міської інфраструктури, сфери обслуговування);
- недостатньо розвинена система транспортного сполучення та дорожнього господарства;
- незадовільна ситуація із збиранням та утилізацією токсичних відходів в деяких промислових областях.

Таким чином, враховуючи кризовий стан у більшості сфер життя населення, про розвиток промислових регіонів годі й говорити. Більшість промислових міст вважаються депресивними територіями, що зумовлено проблемами у різних сферах життєдіяльності жителів міста, а тому і є перешкодою для їх розвитку.

Суть поняття полягає у відносинах між певними суб'єктами та їх взаємодія для задоволення потреб. За результатами проведеного дослідження, отримало подальшого розвитку трактування суті промислового міста на основі відтворювального підходу як сукупності виробничих відносин, зв'язків в процесі виробництва, розподілу, споживання валового міського продукції для задоволення потреб мешканців міста і зовнішніх споживачів даної продукції.

Зміст – це сукупність істотних ознак предметів, відображених у понятті, а тому зміст поняття «місто» передбачає: територію, що має певний адміністративно-територіальний та політичний статус і виділяється специфічним міським середовищем – архітектурно-планувальним, соціальним, виробничим, природно-екологічним [4].

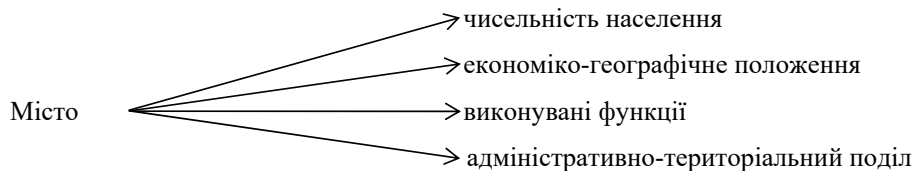

Рис. 1. Основні критерії класифікації міст

Задля того щоб розкрити зміст розвитку міста, враховуючи те, що воно є логістичною системою, необхідно визначити основні елементи (підсистеми) міста та їх зв'язки на етапах даного процесу.

Більшість учених зійшлися в думці щодо 20 підсистем, які формують місто, але, незважаючи на це, їхні погляди суттєво відрізняються, що пов'язано зі специфікою та переліком цих підсистем. Так, А.Ф. Мельник використовує більше 10 підсистем у контексті опису міста, але, на наш погляд, з урахуванням сьогоденних викликів можна виокремити основні із критеріїв: комунікаційний, інформаційний (цифровізація), фінансово-економічний, виробничо-господарський комплекс [13, с. 267–268].

Зміст суспільних явищ та процесів розкривається через внутрішню структуру і форму, властивості даного явища чи процесу. Для промислового міста такою формою слугує структура економіки міста, джерела виробництва валової доданої вартості, системи розселення міста, розміщення об'єктів інфраструктури виробничої та комунальної, функціональне зонування території тощо. Окремі автори відповідно до цієї логіки визначають місто як складну логістичну систему, яку формують системоутворюючі та системо підтримуючі підсистеми, зорієнтовану на задоволення потреб суб'єктів за рахунок використання соціо-еколого-економічних ресурсів під час виробництва, розподілу, обміну та споживання [14].

Аналіз напрацювань зарубіжних і вітчизняних науковців щодо визначення змісту категорії «місто» можна розділити на такі підходи:

1. Соціальний підхід (Кравченко О.І., Семенов В.Т., Regulski J.).
2. Системний підхід (Сіройч З., Аверкіна М.Ф., Мазурова А.В.).
3. Економіко-географічний підхід (Кравченко О.І.).
4. З позиції державного управління (Попова Ю.М.).
5. Соціально-економічний підхід (словник-довідник).
6. Суспільно-географічний (Топчієв. О.).

Отже, дивлячись на таку низку різноманітних визначень цієї дефініції, зрозуміло, чому у 460 містах України є свої особливості, які притаманні даному місту і виділяють його з поміж усіх за їх розміром, зовнішнім виглядом, умовами життя тощо.

Значна кількість вживаних тлумачень категорії «місто» характеризує його основні ознаки згідно з визначеними підходами, а тому міста як об'єкт наукового дослідження різняться між собою за чисельністю населення, за економіко-географічним положенням, за виконуваними функціями міста, за адміністративно-територіальним поділом.

Велика кількість трактувань і розумінь категорії «місто» потребує певного узгодження і організованості. Тому необхідно визначитися з критеріями, які необхідно враховувати під час визначення цього поняття. Так, на рисунку 1 відображено основні критерії класифікації міст.

Як свідчать дані з рис. 1, опираючись на системний метод дослідження, було систематизовано основні критерії класифікації «міста». Так, одним з таких критеріїв є кількість населення, яка має широке призначення, оскільки від величини міста залежить багато його ознак – темпи зростання, деякі елементи демографічної і функціональної структури і характер планування.

Так, В. Городяненко наводить таку типологію за найпростішим кількісним критерієм: найбільші міста (з кількістю населення понад 1 млн.), дуже великі (від 500 тис. до 1 млн.), великі (250–500 тис.), середні (100–250 тис.), невеликі (50–100 тис.), малі (20–50 тис.), найменші (до 20 тис. жителів); міські селища [6].

Другий критерій класифікації міста – це економіко-географічне положення, за допомогою якого можна визначити загальні риси їхньої економічної структури і напрямки майбутнього розвитку, враховуючи потенціал даного району. Цей критерій включає такі типи міст: розміщені у вузлах перетину транспортних шляхів, розміщені в крупних гірничо-добувних районах, розміщені в районах крупної обробної промисловості та ті, які розміщені в районах інтенсивного сільського господарства.

Наступний критерій класифікації міст пов'язаний з функціями міста і відображає найбільш важливі особливості міста. Так, О. Топчієв у своєму посібнику виділяє такі основні функції міста: адміністративно-управлінську, демографічно-розселенську, виробничу (матеріальне виробництво), соціально-побутову, ділових послуг, освітньо-культурну, науково-технічну та інноваційну, зовнішньоекономічну, торговельно-розподільчу, комунікаційну, транспортно-комунікаційну, рекреаційно-туристичну, спортивно-оздоровчу, природоохоронну, соціально-екологічну [4].

Щодо останнього критерію, то згідно з даними Міністерства розвитку громад та територій України на 2020 рік у адміністративно-територіальному поділі відбуваються такі зміни:

- областей – 27 (АРК, м. Київ, Севастополь);
- районів – 136 (у т. ч. 17 знаходяться на тимчасово окупованих територіях України);
- територіальних громад – 1469 (у т. ч. 31 територіальна громада, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях).

ріях України, без врахування міст із спеціальним статусом Києва та Севастополя) [11].

Отже, зміст промислового міста – це організація простору міста з притаманною йому виробничою спеціалізацією господарського комплексу, підсистемою інфраструктурного забезпечення, побудовою функціональних зон, що відображають специфіку продуктивних сил міста.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного дослідження різноманітних літературних джерел наведено авторське трактування «місто» – це організовано-систематизована соціально-економічна система, до складу якої входять учасники (жители міста), які взаємодіють між собою задля досягнення певних цілей та мають на меті вирішення завдань економічного і соці-

ального розвитку, а також відтворення суспільних благ. Сутність промислового міста полягає у сукупності виробничих відносин, зв'язків у процесі виробництва, розподілу, споживання валового міського продукції для задоволення потреб мешканців міста і зовнішніх споживачів цієї продукції.

Щодо змісту цієї категорії, то він полягає у тому, що це організація простору міста з притаманною йому виробничою спеціалізацією господарського комплексу, підсистемою інфраструктурного забезпечення, побудовою функціональних зон, що відображають специфіку продуктивних сил міста. Напрямом подальших досліджень є методичне обґрунтування оцінювання просторового розвитку промислового міста.

Список літератури:

1. Корепанов О.С. Методологічні засади статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні: дис. доктора економічних наук: 08.00.10. Київ, 2018. 638 с.
2. Мазурова А.В. Суспільно-географічні функціонування міської соціогеосистеми (на прикладі міста Харків) : дис.канд. географічних наук: 11.00.02. Харків, 2018. 328 с.
3. Coming Together: Comparative Approaches to Population Aggregation and Early. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=IMOKDwAAQBAJ&pg=PA1.&lpg=PA1&dq=morris+defined+cities+as+sociopolitical+mechanisms+that+produce+human+interaction&source=bl&ots=0rG2V0OQtI&sig=ACfU3U1meRxtBRz2QE0JKBAwELgVJijHKA&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKewjpwOWmKfsAhVnk4sKHe3TCfwQ6AEwBXoECA0QAg#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 01.11.2020)
4. Топчів О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
5. Климчик О.М., Багмет А.П., Данкевич Є.М., Матковська С.І. Екологія міських систем : навчальний посібник. Частина 1. Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2016. 460 с.
6. Городяненко В.Г. Соціологія : посібник з соціології. Київ, 2008. 430 с.
7. Ушаков В.А. Тенденции и приоритеты развития крупного промышленного города как элемента территориальных социально-экономических систем: автореф. дис. ... канд. эконом. наук Челябинск, 2010. 24 с.
8. Філософський енциклопедичний словник. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovnnyk.pdf (дата звернення: 19.08.2020).
9. Аверкина М.Ф. Теоретичні засади розвитку міста. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка.* 2012. Вип. 20. С. 4–7. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nznuoa_2012_20_3.pdf (дата звернення: 22.08.2020).
10. Герасимчук З.В., Ніщик Т.О. Зміст просторового розвитку міста. *Вісник Дніпропетровського університету (Серія «Економіка»).* 2010. Вип. 4 (2). С. 3–9.
11. Атлас адміністративно-територіального устрою України. Новий районний поділ та територіальні громади: 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1p4oyXGb5U5VaiQmh8uGbtTI8kBEISDxl/view?fbclid=IwAR1ivNL8lc3_LLZlm75QmVhVnANhQOf1qTJcAW3oIVwCOF5NXDPBnTYeUG6o (дата звернення: 25.09.2020).
12. Попова Ю.М. Економічні аспекти визначення дефініції «місто». *Ефективна економіка.* 2009. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=55&p=1> (дата звернення: 05.10.2020).
13. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону : 364 трансформаційні процеси та їх інституційне забезпечення : [монографія] / А.Ф. Мельник, О.В. Длугопольський, А.Ю. Васіна; за ред. д.е.н., проф. А.Ф. Мельник. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 608 с.
14. Аверкина М.Ф. Забезпечення стійкого розвитку міст та агломерацій : дис. доктора економічних наук: 08.00.05. Луцьк, 2016. 562с.
15. Сіройч З.С. Демографічні та соціально-економічні проблеми розвитку міських агломерацій: автореф. дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.07. Київ, 2009. 32 с.
16. Regulski J. Planowanie miast. Warszawa: Panstwowe Wydawnicgtwo Economiczne, 1986. 286 p.
17. Кравченко О.І. Культурні трансформації міста в постіндустріальну добу : дис. канд. філософських наук: 09.00.04. Київ, 2019. 224 с.
18. Білецький М.І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія : словник-довідник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 164 с. URL : https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/03/Sotsialna_heoh_slovnnyk_dovidnyk_2014.pdf (дата звернення: 10.10.2020).
19. Семенов В.Т., Штомпель Н.Э. Формирование устойчивого развития мегаполисов. Урбанистические аспекты: монография. Харьк. нац. акад. город. хоз-ва, 2009. 340 с.
20. Економічна енциклопедія. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/50/39/1/43/#237943> (дата звернення: 25.10.2020).

References:

1. Korepanov O.S. (2018) Metodolohichni zasady statystychnoho zabezpechennia upravlinnia rozvytkom «rozumnykh» stalykh mist v Ukraini [Methodological bases of statistical support of management of development of «smart» sustainable cities in Ukraine] (PhD Thesis). Kyiv, p. 638.
2. Mazurova A.V. (2018) Suspilno-heohrafichni funktsionuvannia miskoi sotsioheosystemy (na prykladi mista Kharkiv) [Socio-geographical functioning of the urban socio-geosystem (on the example of the city of Kharkiv)] (PhD Thesis). Kharkiv, p. 328.
3. Coming Together: Comparative Approaches to Population Aggregation and Early. 2019 . Available at: <https://books.google.com.ua/books?id=IMOKDwAAQBAJ&pg=PA1&lpg=PA1&dq=morris+defined+cities+as+sociopolitical+mechanisms+that+produce+human+interaction&source=bl&ots=0rG2V0OQtI&sig=ACfU3U1meRxtBRz2QE0JKBAwELgVJijHKA&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKewjpwOWmKfsAhVnk4sKHe3TCfwQ6AEwBXoECA0QAg#v=onepage&q&f=false> (accessed 01 November 2020).
4. Topchiiv O.H. (2005) Suspilno-heohrafichni doslidzhennia: metodolohiia, metody, metodyky: navchalnyi posibnyk [Socio-geographical research: methodology, methods, techniques]. Odesa: Astropryn, p. 632. (in Ukrainian)
5. Klymchuk O.M., Bahmet A.P., Dankevych Ye.M., Matkovska S.I. (2016) Ekolohiia miskykh system: navchalnyi posibnyk. Chastyna 1 [Ecology of urban systems: a textbook. Part 1]. Zhytomyr: O.O. Yevenok, p. 460. (in Ukrainian)
6. Horodianenko V.H. (2008) Sotsiolohiia: posibnyk z sotsiolohii [Sociology]. Kyiv, p. 430. (in Ukrainian).
7. Ushakov V.A. (2010) Tendencii i priority rozvittia krupnogo promyshlennogo goroda kak jelementa territorial'nyh social'no-jekonomicheskikh sistem [Trends and priorities for the development of a large industrial city as an element of territorial socio-economic systems] (PhD Thesis). Chelyabinsk, p. 24.
8. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf (accessed 18 August 2020).
9. Averkyna M.F. (2012) Teoretychni zasady rozvytku mista [Teoretychni zasady rozvytku mista]. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»]*. Ser. : *Ekonomika*, vol. 20, pp. 4–7. Available at: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nznuoa_2012_20_3.pdf (accessed 22 August 2019). (in Ukrainian)
10. Herasymchuk Z.V., Nishchuk T.O. (2010) Zmist prostorovoho rozvytku mista [The content of spatial development of the city]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu (Serii «Ekonomika»)*, vol. 4 (2), pp. 3–9. (in Ukrainian).
11. Atlas administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy. Novyi raionnyi podil ta terytorialni hromady: 2020 [Atlas of administrative-territorial organization of Ukraine. New district division and territorial communities: 2020]. Available at: https://drive.google.com/file/d/1p4oyXGb5U5VaiQmh8uGbtTI8kBEISDxl/view?fbclid=IwAR1ivNL8lc3_LLZlm75Qmvmh nVAHqOf1qTJcAW3oIVwCOF5NXDPBnTYeUG6o (accessed 25 September 2020).
12. Popova Yu.M. (2009) Ekonomichni aspekty vyznachennia definitsii «misto» [Economic aspects of the definition of "city"]. *Efektivna ekonomika*, no. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=55&p=1> (accessed 05 October 2020). (in Ukrainian)
13. Melnyk A.F., Dluhopolskyi O.V., Vasina A.Yu. (2003) Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm rozvytku rehionu: 364 transformatsiini protsesy ta yikh instytutsiine zabezpechennia [Organizational and economic mechanism of the region development: 364 transformation processes and their institutional support] [PhD Monograph]. Ternopil, pp. 608.
14. Averkyna M.F. (2016) Zabezpechennia stiikoho rozvytku mist ta ahlomeratsii [Ensuring sustainable development of cities and agglomerations] [PhD Thesis]. Lutsk, p. 562.
15. Siroich Z.S. (2009) Demohrafichni ta sotsialno-ekonomichni problemy rozvytku miskykh ahlomeratsii [Demographic and socio-economic problems of urban agglomeration development] [PhD Thesis]. Kyiv, p. 32.
16. Regulski J. (1986) Planowanie miast. Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, p. 286.
17. Kravchenko O.I. (2019) Kulturni transformatsii mista v postindustrialnu dobu [Cultural transformations of the city in the post-industrial era] [PhD Thesis]. Kyiv, p. 224.
18. Biletskyi M.I., Vanda I.V., Kotyk L.I. (2014) Sotsialna heohrafii: slovnyk-dovidnyk [Social geography: dictionary]. Available at: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/slovnyk_dovidnyk_2014.pdf (accessed 10 October 2020).
19. Semenov V.T., Shtompel' N.Je. (2009) Formirovanie ustojchivogo razvittia megapolisov. Urbanisticheskie aspekty: monohrafii [Formation of sustainable development of megalopolises. Urban aspects]. Kharkiv: p. 340 (in Ukrainian)
20. Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]. Available at: <https://studentbooks.com.ua/content/view/50/39/1/43/#237943> (accessed 25 October 2020).

СУТЬ И СОДЕРЖАНИЕ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ГОРОДА

В статье исследована эволюция взглядов ученых на сущность и содержание развития промышленного города. В основу методологии исследования положены следующие научные методы: системно-структурный, исторический, логического обобщения, сравнения, индукции и дедукции – для определения сущности понятий «город», «развитие», «промышленный город», «развитие промышленного города». Проведя исследования трудов отечественных и зарубежных ученых по данной категории, были обобщены немало определений дефиниции «город». Систематизированы критерии, согласно которым можно определить город, а именно: по численности населения, по экономико-географическому положению, по выполняемым функциям города, по административно-территориальному делению. Сформулирована авторская трактовка сути и содержания категории «город», используя системно-структурный метод, индукции и дедукции.

Ключевые слова: город, развитие, промышленный город, классификация.

ESSENCE AND CONTENT OF THE INDUSTRIAL DEVELOPMENT OF THE CITY

The article analyzes the evolution of scientists' views on the essence and content of the industrial city development. Having conducted research on monographic, information and analytical sources, as well as scientific works of domestic and foreign scientists on this concept, many views on the nature and content of the development of the industrial city were systematized. In the course of the research it was established that the form of a city is an industrial city, which is characterized by certain features, as well as factors that affect its functioning. The essence of the concepts: "development" and "industrial city" is determined on the basis of the system and structural method of research, as well as the method of logical generalization. The main criteria according to which it is possible to systematize the definition of "city" are considered in the article, namely: by population, by economic and geographical position, by functions of the city, by administrative and territorial division. As a result of studying various literary sources, as well as using methods of deduction and system-structural, the author's interpretation of "city" was given, namely, it is an organized-systematized socio-economic system, which includes participants (residents) who interact with each other to achieve certain goals and aimed at solving problems of economic and social development, as well as the reproduction of public goods. According to the results of the study it was established that the industrial city is based on reproductive approach, as a set of production relations, connections in the process of production distribution of consumption of gross urban products to meet the needs of city residents and external consumers. Regarding the content of the industrial city, it was determined that it is the organization of the city space with its inherent production specialization of the economic complex, the subsystem of infrastructure, construction of functional zones that reflect the specifics of the productive forces of the city. The focus of further research is the methodological substantiation of the assessment of the spatial development of the industrial city.

Key words: city, development, industrial city, classification.